

Abt Philippe Vanderheyden van Chevetogne:

"Geloof is vriendschapsliefde met levende Christus"

"We moeten blijven bidden voor de eenheid van de kerken. We voelen meer en meer aan dat Gods Geest het moet bewerken. Als Hij er niet voor zorgt dat het hart ontvankelijk wordt voor de waardering voor de andere kerken, dan komen we niet echt tot de eenheid.

Daarom denk ik dat we vandaag echt moeten bidden tot Gods Geest dat Hij in de verantwoordelijken van de verschillende kerken werkt om tot eenheid te komen. En ook denk ik dat we veel sterker de nadruk moeten leggen op het persoonlijk contact. Men kan aantonen dat men elkaar nog altijd niet zo goed kent. Ik heb de indruk dat veel christenen momenteel vooral bezig zijn met de eigen kerk en dat er geen vraag is naar de ander toe."

Van abt Philippe Vanderheyden gaat rust en bezieling uit. Hij ontvangt ons in een van de spreekkamers van de abdij voor een kort interview over de oecumenische inspiratie die de gemeenschap vanaf 1925 kenmerkt. "Vanaf het begin heeft onze stichter, dom Lambert Bauduin, er sterk de nadruk op gelegd dat de andere kerken zusterkerken zijn. Dus kunnen en moeten we van elkaar leren. Alle hebben een eigen rijkdom en die kunnen we met elkaar delen. Dat was het grondprincipe: dat we alles moeten doen om in het hart van de andere kerk binnen te treden. Hoe bidden zij? Wat is hun spiritualiteit? Hoe meer we ze leren kennen, hoe meer we ze gaan liefhebben en aanvoelen. We kunnen elkaar zo veel meer aanvoelen en onze rijkdommen aan elkaar doorgeven. Dat is op dit moment in de oecumenische beweging echt noodzakelijk."

Chevetogne geniet internationaal grote bekendheid. Is de abdij ook voor de oecumene in België van betekenis?

"Door het werk van P. Thaddée is Chevetogne

| Vader abt Philippe Vanderheyden.

in het bisdom Namen van betekenis. In de Bidweek van de Eenheid is hij een voorbeeld voor heel België. De abdij is ook vertegenwoordigd in de verschillende dialoogcommissies voor contacten tussen de verschillende kerken in België. Dan zijn er belangrijke internationale contacten. P. Thomas is lid van de officiële dialoogcommissie van de Rooms-katholieke en Orthodoxe Kerken en adviseur van de Pauselijke Raad voor de Eenheid. Vanuit de abdij richten we ons vooral op het persoonlijk contact met verschillende kerken. We nodigen orthodoxe monniken uit en proberen wederzijdse bezoeken te organiseren. Vooral bij orthodoxe kerken heb ik het gevoel dat ze minder behoefte hebben aan oecumene. Daarom leggen we de nadruk op persoonlijke contacten. De kloosters in het Oosten hebben grote

invloed op de gelovigen: het zijn pelgrimsplaatsen en mensen luisteren naar de monniken. Ze hebben vaak een andere kijk op katholieke en protestantse kerken en er zijn veel vooroordelen. Door ter plekke te leven kan men zien dat het anders is dan men dacht.”

Komen er Orthodoxe monniken naar Chevetogne?

“Slechts een gering aantal. We hebben de zegen van patriarch Kyrill en metropoliet Hilarion. Met name de metropoliet, die in zijn jeugd jaren Chevetogne heeft bezocht, kent ons goed. Tijdens mijn laatste contact heb ik hem een programma voorgesteld voor monniken om hierheen te komen. Misschien heeft men te weinig interesse of weigert de plaatselijke bisschop toestemming te geven. Dat geeft ons het gevoel dat orthodoxe kerken meer uit zijn op de samenwerking en eenheid op het sociale vlak en op het gebied van ecologie, maar dat men op dit moment helaas niet geïnteresseerd is in de eenheid van de kerken. Maar anderzijds is het ook de vraag of westerse christenen wel echte interesse hebben voor de orthodoxe kerken en voor de eenheid van de kerken.”

In Chevetogne zoekt u juist in de liturgie de weg naar de eenheid van de Kerk. Het is bijzonder om hier de sereniteit van het gebed in beide tradities te ondergaan en er aan deel te nemen. In Nederland is er rondom liturgie veel strijd gekomen en lijkt de liturgie niet (meer) de eerst aangewezen weg om de eenheid van de Kerk te bevorderen. Kunt u voor onze lezers uitleggen op welke wijze u de grote tradities weet te verbinden zonder dat het tot onmin en strijd komt?

“Het geloof in Gods tegenwoordigheid in het dagelijks leven is – als ik dat zo zeggen mag – minimaal geworden. Het perspectief dat wij op weg zijn naar het Hemels Jeruzalem of de volëinding van het Rijk Gods is weggefallen. Men gelooft in God, maar niet in de verrijzenis en het leven na de dood. De mens kan vandaag geen stilte meer verdragen. Juist in stilte, uiterlijke en innerlijke, waar we gedachten en stress kunnen achterlaten en naar de diepte gaan van onze ziel, bevindt zich het aanrakingspunt met God, waar de mens in God rust en Hij mij

1 Interieur Byzantijnse kerk.

draagt als persoon. Het vraagt discipline en tijd om daar te komen. Daarom worden mensen aangegrepen door de liturgie. De liturgie is uitdrukking van ons geloof in God. Door Hem te prijzen en te danken deelt het lichaam in de intentie van het hart. In het Westen, waar het lichaam niet meer wordt aangesproken, is dit weggefallen uit de liturgie. De mensen, de symboliek, het gezang, de melodieën die de ziel treffen, zijn allemaal elementen die ervoor zorgen dat men ten diepste geraakt wordt om zich te openen voor Gods liefde voor ons”.

Is het van belang in welke traditie men dankt en looft?

“Ach nee, het is dezelfde God. De lofprijzing is verpakt in een Slavische of Romeinse liturgie, maar in de grond gaat het om het open worden voor God en Hem loven, prijzen en smeken, zijn tegenwoordigheid te laten zien. De liturgische verscheidenheid heeft ook met cultuur te maken. Mensen zijn ook verschillend. Wat Jezus ons nagelaten heeft, het Avondmaal, zijn tegenwoordigheid en de gave van de Heilige Geest, is van belang, maar hoe we dat vieren was in het Westen ook verschillend. De liturgie van Toledo bijvoorbeeld is verpakking om het

1 Latijnse kerkgebouw, exterieur.

geloof te vieren. De Syriërs, de Kopten en de Armeniërs vieren anders dan de Byzantijnen, maar het is altijd dezelfde kern.”

Maakt u ook studie van de wijze van vieren in de reformatorische en anglicaanse kerken?

“We kennen de gereformeerde en anglicaanse kerken goed. De gereformeerde of protestantse Kerk is ons ook nabij. De meeste gasten uit Nederland zijn protestant. Vaak komt een dominee met een groep uit zijn gemeente voor een studieweek. We hebben zeer goede contacten, ik ken hun liturgie uit mijn pastorale jaren in Hamburg. Het is wel bijzonder dat hier veel protestanten uit Nederland komen en ook geraakt worden.”

Met welke vragen komen Nederlanders naar Chevetogne?

“De meesten zijn gegrepen door de Byzantijnse liturgie en het gezang. Ze voelen een warmte in de liturgie die zij missen. En heel sterk is er bij sommigen een angst voor God en het oordeel. Bij protestanten meer dan bij katholieken. Onlangs was er nog iemand die in de knoop zat

met de predestinatie. Ik zei hem: ‘Maakt u zich geen zorgen en anders vraagt u aan mij een ticket tot aan de hemel’. Het treft mij dat veel christenen angst hebben voor God. In onze catechese is er iets misgelopen. God is liefde, maar er is te veel op gehamerd dat men het zus en zo moet doen. Men heeft nooit geleerd wat in de Johannes Chrysostomosliturgie benadrukt wordt: “In deze nacht is uw ziel bruid geworden van de bruidegom Christus, leef met Hem”. Dat is verloren gegaan. Geloof is vriendschapsliefde met de levende Christus. Hij is onzichtbaar tegenwoordig. Met deze Jezus Christus wil ik leven. Voor mij persoonlijk is dat zo. Mijn archetype is Jezus Christus. Dat is bij velen nooit echt doorgekomen.”

Wat is uw hoop voor de toekomst?

“Dat er altijd kandidaten zullen komen die zich aansluiten bij onze gemeenschap en dat het een levende gemeenschap blijft. In België zijn er minder kandidaten voor het priesterschap en dat baart me zorgen. Ook dat we de kracht krijgen om ons tijdschrift *Irénikon* vol te houden en dat we blijven vertrouwen in Gods kracht en liefde en blijven bidden voor de oecumene. Het is van belang dat er kloosters zijn. Ze zijn een teken dat we nog in God geloven. Ook als Hij zich niet laat merken, blijven wij in Hem geloven. Er is meer dan het materiële en geld verdienen. De spirituele dimensie van de mens komt te weinig naar boven. Het doet pijn aan het hart van Jezus dat wij zo verdeeld zijn. Als we een kleine minderheid zijn als christenen, dan moeten we toch laten zien dat God wil dat wij één zijn als mensheid. We moeten terug naar een verkondiging die mensen helpt om rekening te houden met God in het dagelijks leven. Er moet in alle kerken iets veranderen. We hebben religieuze systemen gebouwd en zijn veel te verliefd op het instituut en te weinig op Christus. Ik droom dat de volgende paus (ten tijde van het interview was paus Franciscus nog niet gekozen, *red.*) af en toe naar Moskou gaat om een kopje koffie of thee te drinken. Het gaat er niet om wie je bent, anglicaan, orthodox of lutheraan, maar om de liefde die de Zoon heeft gegeven. Die moeten wij doorgeven. Het is te veel een religieus systeem dat zekerheid over verlossing of uitverkorenheid suggereert. Maar God zegt: ‘Ik heb uw naam in mijn hart geschreven.’ Maar wij moeten beslissen of wij willen of niet. Voor Hem is alles open.”

Geert van Dartel en Josephien van Kessel